

ALIANCES I VINCLES DE PROXIMITAT

SABADELL

PROGRAMA NEXES

L'Aliança Educació 360 és una iniciativa impulsada per la Fundació Jaume Bofill, la Diputació de Barcelona i la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica

Redacció: Sarai Samper (D-CAS - Col·lectiu d'Analistes Socials)

Coordinació Mentor: Edgar Iglesias, Txell Argelagué (ERDISC-UAB)

Electes i tècnics municipals: Joan Berlanga, Montse Duran, Carme Pallès (Ajuntament de Sabadell)

Direcció: Carles Barba, Núria Duñó (Aliança Educació 360) Lúcia García, Oscar Pascual (Diputació de Barcelona)

Revisió: Maite Pujol (Aliança Educació 360)

Coordinació de la publicació: Anna Oliva (Aliança Educació 360)

Disseny i maquetació: Xevi Riera – clou.cat

Imatges cedides per l'Ajuntament de Sabadell

Aquesta experiència pilot ha estat impulsada per l'Ajuntament de Sabadell amb el suport de la Gerència de Serveis d'Educació de la Diputació de Barcelona i la mentoría de la Fundació Bofill, en el marc de l'Aliança Educació 360.

© Diputació de Barcelona

© Fundació Jaume Bofill

© Federació de Moviments de Renovació Pedagògica

ISBN: 978-84-947887-8-9

1ª edició maig 2019

Reconeixement - Compartir igual (by-sa) - Internacional
Es permet l'ús comercial de l'obra i de les possibles obres derivades, la distribució de les quals cal fer-se amb una llicència igual a la que regula l'obra original

ÍNDEX

Caracterització de l'experiència

1. Context del municipi i necessitat detectada
2. Contribucions del programa Nexes
3. Elements més significatius de l'experiència

Aprenentatges clau

4. Aportacions de Nexes en clau d'Educació 360
5. Factors d'èxit del programa

Reptes i estratègies de futur

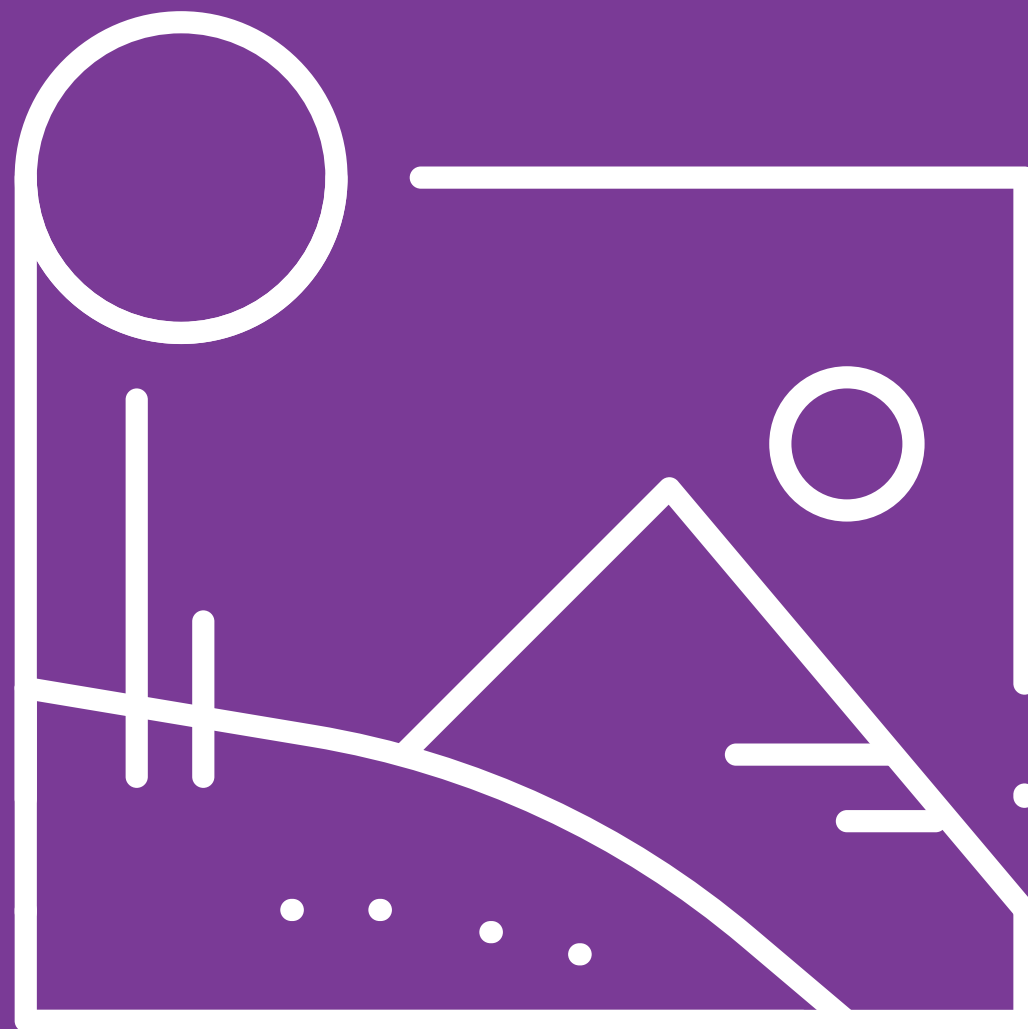
6. Reptes i estratègies per a la sostenibilitat
7. Beneficis previstos per als diversos actors
8. Recomanacions per transferir el model

Recursos i vincles

9. Per a saber-ne més

Caracterització de l'experiència

Caracterització de l'experiència

1. Context del municipi i necessitat detectada

Sabadell és co-capital de la comarca del Vallès Occidental amb un total de 211.734 habitants. La ciutat està conformada per una trentena de barris en els quals les desigualtats socials, econòmiques i educatives són una realitat present. Com a conseqüència d'això, la cohesió i l'equitat són reptes permanents i és així que la resposta política i comunitària es troba sistematitzada en el Pla per a l'Equitat i l'Èxit Educatiu (Pla Eqxit Sabadell 2017-2027) i en les sis zones amb Pla Educatiu d'Entorn distribuïdes al llarg de la ciutat.

La iniciativa que es presenta s'anomena programa *Nexes* i neix arran d'haver constatat que la vinculació entre els agents educatius clau del territori era millorable. Concretament, s'identifica que la dimensió comunitària dels projectes educatius d'escoles i instituts és escassa. També que el grau de participació de les famílies a l'escola tant

individual com col·lectiva és molt divers i desigual, així com l'apoderament de les famílies respecte dels centres i l'escolarització dels seus fills és en molts casos baixa. Finalment, es detecta una creixent desigualtat social en l'accés a les oportunitats educatives derivades de la participació en activitats educatives no lectives, clau en l'èxit educatiu per l'impacte en el desenvolupament social i cognitiu dels infants i adolescents.

El programa *Nexes* és un programa de ciutat, dirigit, per tant, a tot el territori municipal. Tot i així, s'ha posat un esforç especial de dinamització i proactivitat en les zones que disposen de Pla Educatiu d'Entorn i més específicament en la zona Nord, perquè és una zona on s'està concentrant la innovació educativa comunitària a favor de l'equitat, la cohesió i l'èxit educatiu.

2. Contribucions del programa Nexes

Per mitjà d'aquesta iniciativa, 75 centres educatius de primària i secundària de la ciutat, juntament amb les seves respectives AMPA, es mobilitzen per connectar-se a l'entorn comunitari. Es reforcen els vincles entre les famílies i els centres educatius i s'organitzen les extraescolars connectant-les a entitats i equipaments culturals d'acord amb criteris d'equitat i qualitat.

Ajuntament
de Sabadell

EDUCACIÓ
360
A TEMPS COMPLET

3. Elements més significatius de l'experiència

- El programa *Nexes* dinamitza simultàniament dos projectes: el *Tàndem Família – escola* i l'*Extraenllaç*. El seu objectiu és reforçar els vincles entre els centres educatius, les famílies i la comunitat. Des d'aquest propòsit, *Tàndem Família-Escola* està destinat a reforçar els vincles de les famílies amb l'entorn i amb els centres educatius, promovent activitats en família. *Extraenllaç* s'orienta a organitzar l'oferta d'extraescolars d'acord amb criteris de qualitat, d'equitat i en coherència amb els projectes educatius de cada centre, i de forma singularitzada amb les característiques de l'entorn.
- Per aconseguir-ho, es posa a l'abast de les AMPA i els centres educatius un equip de dinamitzadors que treballen de forma descentralitzada al municipi.
- El programa s'acompanya d'un fons econòmic anual per finançar activitats educatives que sorgeixen de la iniciativa conjunta entre centres educatius, AMPA i altres agents educatius de l'entorn. En el cas del projecte *Extraenllaç* hi ha una subvenció que redueix el preu de les activitats, la qual cosa afavoreix l'accessibilitat econòmica a totes les famílies i alumnes, i en el projecte *Tàndem família-escola* s'abarateix a cost zero totes les accions que es programen.
- Té un abast de ciutat i està obert al conjunt de les AMPA i centres educatius públics i concertats de Sabadell. Fins al moment, la tasca de dinamització i de subvenció s'ha concentrat sobretot als centres educatius on l'alumnat presenta més indicadors de risc socioeconòmic. Bona part s'ubiquen en zones on es desenvolupen els Plans Educatius d'Entorn.
- Les principals accions desenvolupades des del projecte *Tàndem família-escola* són:
 - Suport en el relleu de noves AMPA i acompanyament en les AMPA existents.
 - Dinamització de trobades entre les AMPA i les direccions dels centres per consensuar activitats que reforcin el vincle família-escola-entorn i que la seva planificació respongui a les necessitats concretes detectades.
 - Suport en l'organització, dinamització i avaluació de les activitats aprovades.
- Les principals accions desenvolupades des del projecte *Extraenllaç* són:
 - Assessorament a les AMPA per tal de dissenyar projectes d'extraescolars consensuats amb els centres educatius i generadors de col·laboració amb els equipaments o entitats del barri.
 - Acompanyament a aquelles AMPA dels centres amb més risc socioeducatiu per tal d'acollir-se a les subvencions d'extraescolars per als projectes. Concretament, les subvencions estan restringides a les AMPA de centres educatius públics d'educació primària de la ciutat, on el percentatge de famílies perceptores de beques per a l'adquisició de llibres de text i material escolar és superior al 65 %. O bé on el percentatge de famílies perceptores és superior al 55% i a la vegada el 25% dels alumnes amb NESE (Necessitats Específiques de Suport Educatiu) derivades de condicions desfavorides socialment per part de l'EAP (Equip d'Assessorament Psicopedagògic).

► Els principals resultats de *Tàndem família-escola* són:

- S'ha reforçat la participació de les famílies en tallers, activitats, xerrades i projectes d'interès educatiu.
 - Dels 35 centres que realitzaven activitats, en dos cursos s'ha passat a 52, de manera que l'increment és més gran en els centres d'educació primària.
 - L'augment de mitjana de participants dels 2 cursos ha estat del 22,57 %.
 - Respecte del total d'accions programades, les impulsades en el marc de les zones amb Pla Educatiu d'Entorn representen el 52,55 % del total d'activitats amb participació a nivell de ciutat.
 - Concretament, les activitats realitzades pels centres de les zones amb Pla Educatiu d'Entorn han duplicat la seva participació: en dos cursos han passat de 36 a 71 activitats/projectes realitzats.
- S'ha aconseguit crear grups estables de famílies que participen a partir de la proposta d'activitats atractives, en centres on la vinculació de les famílies era molt baixa.
- Ha augmentat el grau d'autonomia i iniciativa de les AMPA i dels centres per organitzar activitats dirigides a les famílies.
- El conjunt de centres educatius de Sabadell ha organitzat alguna activitat familiar en el marc del projecte Tàndem-família, tot i que l'acció de dinamització ha estat molt més intensa allà on hi ha Pla Educatiu d'Entorn.

- Els centres educatius de la zona Nord, amb experiència en el treball en xarxa, generen experiències compartides pilot d'activitats que després s'extrapolen a la resta de la ciutat.

► Els principals resultats d'*Extraenllaç* són:

- S'ha aconseguit un major grau d'implicació de les AMPA de centres amb alumnat vulnerable per elaborar i dinamitzar un projecte d'activitats d'extraescolars.
- S'han subvencionat les activitats extraescolars dels centres sol·licitants que compleixen els requisits. Els darrers tres cursos la subvenció anual ha estat aproximadament de 40.000€ i el nombre d'escoles sol·licitants ha oscil·lat entre cinc i set. El curs 2018-2019, la subvenció atorgada ha estat de 52.000 € per a un total de set escoles i la incorporació al pressupost per al curs 2019-2020 és de 82.000€, amb la inclusió nova dels centres de secundària i una previsió ampliada de cobertura de 19 centres (13 de primària i 6 de secundària).
- Els projectes d'activitats extraescolars en dos cursos han millorat en:
 - Planificació: la previsió d'activitats prevista s'ha executat i s'ajusta a les necessitats detectades.
 - Tipologia d'activitats: variabilitat temàtica de l'oferta ampliada.
 - Vinculació de les activitats en projectes de centre i/o amb l'entorn: guany en una major connexió.
 - Nombre d'activitats extraescolars presentades: increment en quantitat.

Aprenentatge clau

Aprentatges clau

4. Aportacions de Nexes en clau d'Educació 360

En l'àmbit de les oportunitats educatives

- **S'ha realitzat un estudi d'accés al lleure educatiu.** Per mitjà d'una enquesta dirigida a les famílies i l'alumnat del conjunt de la ciutat, s'han copsat les característiques i principals variables de desigualtat en l'accés al lleure educatiu. Els resultats de cada zona han estat contrastats amb les AMPA i els centres educatius i s'han extret propostes de millora en l'accés a l'oferta extraescolar.
- **S'ha elaborat un mapa de l'oferta d'extraescolars dels centres educatius públics.** Juntament amb la diagnosi, aquest mapa contribueix al disseny d'un projecte d'extraescolars de les AMPA.

En l'àmbit de la connexió dels aprenentatges

- **Les AMPA beneficiàries de subvenció disposen d'un projecte d'extraescolars que permet la connexió entre el temps lectiu i no lectiu.** Concretament, els criteris de valor són dos: tenir vinculació amb el projecte educatiu del centre i amb l'entorn proper.
- **S'ha afavorit la creació d'una oferta educativa extraescolar connectada a la comunitat.** De manera especial, s'afavoreix que aquesta oferta involucri, a més del centre educatiu, equipaments culturals com les biblioteques i centres cívics, així com entitats educatives de referència a cada territori.
- **S'ha creat la figura de coordinació de les activitats extraescolars dins de les AMPA.** Aquesta figura pot ser una persona de l'AMPA o bé una persona referent de les federacions d'entitats vinculades als projectes de centre que hi ha a Sabadell. Aquest segon cas facilita la connexió de les activitats a equipaments i entitats de l'entorn, ja que les federacions d'entitats disposen d'una àmplia xarxa relacional.

En l'àmbit de l'equitat educativa

- **S'ha creat una aliança amb els Serveis Socials de l'Ajuntament,** sobre la base d'un consens sobre la importància de la participació en les activitats extraescolars com a eina clau en el desenvolupament; concretament, mitjançant ajudes individuals per afavorir un major accés a les activitats extraescolars. Aquestes ajudes se sumen a la subvenció de les activitats per part del projecte *Extraenllaç*.
- **S'ha augmentat la partida econòmica per subvencionar activitats extraescolars.** Aquest augment permet arribar a més centres educatius, fent que el preu de les activitats sigui més reduït per a un nombre cada cop més ampli d'alumnes.

En l'àmbit de la governança educativa

- **L'Ajuntament i les AMPA han establert una relació de col·laboració estable.** El seu objectiu té a veure amb la posada en marxa de projectes d'extraescolars orientats a aconseguir una millor equitat en l'accés al lleure educatiu.
- **Sabadell disposa d'un equip de dinamitzadors.** Són els encarregats d'interactuar amb el teixit de cada territori, amb les AMPA dels centres educatius i els seus equips directius, amb empreses proveïdores de serveis educatius i amb els departaments municipals que intervenen a cada territori.
- **El Servei d'Educació de l'Ajuntament té un paper actiu i estable en l'establiment i sosteniment de nexes entre els diferents agents dels territoris;** concretament amb els centres educatius d'escola bressol, primària i secundària, com també amb els equipaments culturals, entitats educatives i famílies.

5. Factors d'èxit del programa

- **Funció de lideratge.** S'ha impulsat des del Servei d'Educació de l'Ajuntament i ha permès establir uns criteris comuns entre el conjunt de territoris implicats. És clau també perquè l'equip de dinamitzadors aplica les directrius marcades al conjunt de la ciutat.
- **Equip de dinamitzadors estable.** Ha estat assumit com a personal propi del Servei d'Educació, de manera que el programa i els referents disposen d'una major consolidació i estabilitat. Anteriorment a aquesta internalització, el programa funcionava amb personal externalitzat.
- **Aposta política i econòmica sostinguda.** És clau perquè ha permès dotar el projecte de recursos humans i materials. Aquesta aposta s'emmarca dins del Pla per a l'Equitat i l'Èxit Educatiu aprovat per Ple amb el consens de totes les forces polítiques, amb un full de ruta de 10 anys vista.
- **Dinamització de relacions.** És clau que l'equip de dinamitzadors disposi d'autonomia per generar relacions amb la comunitat. En aquest marc, el programa Nexes genera les condicions favorables —dotació d'eines i suport— perquè així sigui.
- **Taules de participació** a nivell de barri per treballar reptes identificats pels agents dels diferents territoris.

Reptes i estratègies de futur

Reptes i estratègies de futur

6. Reptes i estratègies per a la sostenibilitat

- Generar eines metodològiques.** Un repte del programa és desenvolupar metodologies pràctiques per tal que l'equip dinamitzador ofereixi suport a les AMPA i als centres, tant per a la presa de decisions com per a la planificació de les activitats. En el cas de *l'Extraenllaç*, té a veure amb la necessitat de planificar l'oferta d'extraescolars més estratègicament per tal d'incrementar el seu impacte educatiu. En el cas de *Tàndem família-escola*, té a veure amb la necessitat de disposar d'una eina per diagnosticar l'estat de participació de les famílies als centres educatius. Caldria un sistema d'indicadors orientat a les diferents dimensions de la participació.
- Avançar en l'avaluació.** Cal implementar processos d'avaluació del programa des d'eines precises. Per exemple, creant un sistema d'indicadors per mesurar la participació familiar.
- Establir criteris per dissenyar l'oferta extraescolar.** Resulta encara complex determinar quines activitats extraescolars poden potenciar més els projectes educatius dels centres i reforçar l'assoliment d'uns objectius compartits. Per aconseguir-ho, cal un treball interdisciplinari entre educadors de dins i fora de l'escola, que porti a identificar els criteris que han de fonamentar la tria d'activitats i pedagogies a desenvolupar en el temps no lectiu.
- Arribar a més alumnat i famílies en situació de vulnerabilitat.** És un repte del programa aconseguir identificar l'alumnat i les famílies amb menys vincles amb centres educatius o extraescolars. Respecte d'això, caldria iniciar una línia d'acció específica per fomentar la seva participació i el seu accés.
- Consolidar les activitats per a la seva sostenibilitat tot lligant-la al PEC.** Cal consolidar les activitats educatives, més enllà del programa *Nexes* i de les subvencions. Per aconseguir-ho, cal que passin a integrar-se dins dels plans educatius de cada centre, per mitjà de la connexió amb equipaments i entitats educatives.
- Construir una visió de ciutat.** És un repte la creació de connexions entre diferents barris de manera que el resultat i l'impacte tinguin una dimensió de ciutat. Per aconseguir-ho, caldrà generar activitats amb capacitat d'atracció i mobilitat més enllà de cada zona de referència.
- Connexió amb el Projecte Instituts Oberts.** Cal trobar connexions amb aquest projecte, ja que també promou oferta d'extraescolars. Per aconseguir-ho, pot ser estratègic generar espais de coordinació estables entre els dos equips de dinamitzadors i instituts participants.
- Reforç de la complementarietat entre els diferents departaments de l'Ajuntament.** És un desafiament avançar en la transversalitat entre els àmbits d'educació, esports, salut, drets civils, acció social i territori. L'avenç cap a la transversalitat dotarà de més coherència el conjunt de l'oferta educativa de la ciutat.
- Incrementar la implicació de les direccions dels centres.** Una dinamització efectiva i poder demostrar l'impacte educatiu positiu pot contribuir a fer que les direccions s'hi impliquin encara més.

7. Beneficis previstos per als diversos actors

- **Per al conjunt de la comunitat educativa.** S'espera evidenciar els resultats i compartir públicament els projectes realitzats amb indicadors d'èxit. Això permetrà consolidar el programa, la seva modelització i una extensió àmplia al conjunt de la ciutat.
- **Per a les famílies.** Es preveu generar una millor percepció dels centres educatius, posant valor a la seva singular acció educativa, per aconseguir una major implicació de les famílies en el procés educatiu dels seus fills i una major vinculació de les famílies amb el centre i el seu entorn proper. Aquest canvi ha de contribuir a visibilitzar el valor educatiu dels projectes en contra d'algunes dinàmiques de segregació escolar existents.
- **Per a l'alumnat.** S'espera aconseguir una major participació, motivació, millores en l'èxit educatiu i vinculació comunitària, mitjançant activitats extraescolars de qualitat.

8. Recomanacions per transferir el model

- **Identificar quines són les condicions prèvies que cal generar per aconseguir l'impacte desitjat.** Cal concebre aquesta iniciativa com un procés que comença per la creació de condicions favorables i continua amb les accions que pròpiament produeixen els impactes esperats. Aquest plantejament té a veure amb el fet que en alguns casos el programa es desenvolupa en contextos on les condicions prèvies no són favorables i, per tant, cal crear-les abans d'esperar impactes.
- **Implicació del personal docent.** És fonamental la implicació de mestres i professorat a les activitats familiars, ja que dona credibilitat al projecte i genera una percepció positiva a les famílies.
- **Copsar els interessos i les necessitats de les famílies.** A més de treballar amb la junta de l'AMPA, cal generar altres mecanismes d'interlocució i consulta a les famílies, de manera que es puguin copsar altres visions que permetin ajustar encara més les accions.
- **Cedir el protagonisme i la iniciativa.** La iniciativa i el lideratge de les activitats correspon als centres educatius i a les AMPA. La dinamització que fa el programa ha de fomentar i generar espai per a l'autonomia dels agents. És indispensable per generar lògiques de nexes reals.
- **Testificar la qualitat.** És recomanable demostrar la qualitat de les activitats extraescolars, per mitjà d'algun tipus de certificació o reconeixement de prestigi. Això permet estimular-ne la continuïtat i superació.

Recursos i vincles

Recursos i vincles

➤ Ajuntament de Sabadell:

www.sabadell.cat/

➤ Pla per l'Equitat i l'Èxit educatiu:

http://www.sabadell.cat/ca/?option=com_content&view=article&id=72134&Itemid=1840

➤ Enquesta i desigualtat extraescolars:

web.sabadell.cat/actualitat/notis/tag/activitats%20extraescolars

Ajuntament
de Sabadell

EDUCACIÓ
36'
A TEMPS COMPLET

EDUCACIÓ 360

EDUCACIÓ A TEMPS COMPLET

Diputació
Barcelona

**Experiència pilot promoguda per l'Ajuntament de Sabadell i
la Gerència de Serveis d'Educació de la Diputació de Barcelona**

DIPUTACIÓ DE BARCELONA

Recinte Escola Industrial - Edifici del Rellotge, 1a
Carrer Comte d'Urgell, 187 | Tel. 93 4022263
08036 Barcelona

diba.cat/web/educacio

gs.educacio@diba.cat

@diba.cat - @educadiba

ALIANÇA EDUCACIÓ 360

Provença, 324 | Tel. 934 588 700
08307 Barcelona

educacio360.cat

info@educacio360.cat

@educacio360

AJUNTAMENT DE SABADELL

Carrer de Blasco de Garay, 19 | Tel. 93 745 33 00
08202 Sabadell

www.sabadell.cat

educacio@ajsabadell.cat

@sbdeducacio